

Crisi Lluita per la subsistència

Cap indicati de millora en el llindar de la pobresa

Les entitats del tercer sector que operen a Catalunya es preparen per a un 2011 negre després d'un any amb una demanda rècord

Reportatge

MARIA ORTEGA

Ni deixar de fumar, ni anar més al gimnàs. Per a un percentatge cada cop més nombrós de persones, l'únic propòsit per a aquest any que comença és sortir del pou o, si més no, intuir-hi una mica de llum a dalt de tot. Un de cada cinc catalans es troba en risc de pobresa, segons les darreres dades de l'Institut d'Estadística de Catalunya, i no hi ha indicadors econòmics que convidin a l'optimisme per a un 2011 que haurà de fer front a les retallades socials.

“És una suma continuada, una cursa de fons. Fins que no es comenci a posar remei al problema de l'atur, no hi haurà cap opció de millora. Nosaltres atenem el grup d'usuaris habituals, però cada cop anem sumant-ne més de nous: famílies que no poden pagar la hipoteca, gent gran, perfils nous”, explica Antoni Sansalvadó, el president del Banc dels Aliments de Barcelona, com a representant de la veu unànime de les entitats del tercer sector, que fa tres anys que conviu amb la cara més dura de la crisi.

El Banc dels Aliments, només a Barcelona, ha passat de les 57.000 persones ateses a finals del 2008, a les 108.000 amb què ha tancat el 2010. Un creixement que ha estat generalitzat al conjunt de Catalunya. A Girona, per exemple, s'ha repartit un 30% més de tones de menjar que el 2009 (més de 1.200). La voluntat de l'entitat és ajudar a pal·liar la imatge, cada cop més habitual, de gent remenant als contenidors per trobar-hi menjar. La situació extrema fa que aquesta pràctica no es redueixi als productes que llencen els supermercats quan tanquen portes, sinó que també es fa als contenidors de rebuig i, fins i tot, als de la brossa orgànica.

Objectiu: no llençar menjar

Per això, el Banc dels Aliments contacta amb indústries alimentàries, però també amb supermercats i mercats municipals, perquè els facin arribar aquells aliments que per la imminència de la caducitat ja no són comercialitzables, però sí consumibles. L'altra branca de repartiment de menjar d'aquesta entitat, que en aquest cas comparteix amb la Creu Roja, funciona a partir dels excedents d'aliments de primera necessitat que arriben de la Unió Europea. Entre totes dues entitats han atès 237.000 persones.

De fet, la Creu Roja, davant del context de crisi actual, ha incrementat un 30% aquesta oferta. No obstant això, el pas més significatiu en l'atenció a la vulnerabilitat dins mateix de les fronteres catalanes el va fer a finals del 2009, quan va començar a preparar kits amb productes bàsics. Ara aquesta iniciativa s'ha disparat i ja s'han distribuït més de 24.000 d'aquests lots de menjar i productes de neteja. Per Enric Morist, coordinador de la Creu Roja a Catalunya, no hi ha dubte: “Aquesta és la operació humanitària més gran que hem fet a Catalunya en temps de pau”. El futur? Té un mal diagnòstic: “No hi ha res que faci pensar en una millora el 2011”, explica. Els dos sectors més amenaçats són la gent gran, sobretot si viu sola o ha de contribuir amb la pensió a mantenir la família, i la infància.

Jordi Roglà, director de Càritas de Barcelona, explica que la crisi s'ha anat notant de manera gradual: “Primer va haver-hi un boom de demanda per problemes d'habitatge, ara ja atenem més gent que necessita menjar”. El problema: la situació del mercat laboral. Des de la Fundació Arrels, el veredicté és similar. Si fins fa uns anys atenien persones amb una situació crònica, ara es diversifica el perfil d'usuari. —

Tot esperant menjar a la porta del súper

No són sensesostre, busquen menjar per arribar a final de mes

La pobresa real és això: veure algunes persones obligades a recórrer als contenidors dels súper per menjar. El fenomen no és nou, però va a més. I el perfil de la gent que sol·licita ajudes ha canviat.

LARA BONILLA

BARCELONA. A la sortida d'un supermercat del carrer Bailén, a l'Eixample de Barcelona, s'apleguen cada vespre una desena de persones per anar-hi a buscar de menjar. No són sensesostre ni tampoc *freegans* –el nom amb el qual es coneix els activistes que recuperen el menjar que altres rebutgen– sinó veïns que, per motius diferents, no poden arribar a final de mes. Les bosses de pobresa es fan cada cop més visibles als barris. Les entitats socials alerten de l'augment de persones que no poden cobrir les necessitats més bàsiques. Les xifres diuen que un de cada cinc catalans viu en la pobresa. La pobresa real és que algunes persones es veuen abocades a re-

córrer als contenidors dels supermercats per menjar.

Als Estats Units, els *freegans* –de *free* (lliure) i *vegan* (moviment que no consumeix productes d'origen animal)– basen la seva filosofia de vida a consumir com menys recursos millor i busquen alternatives al sistema econòmic convencional. Els aliments que consumeixen, la roba o els mobles els recullen de les escombraries de cases, oficines i escoles durant un procés que anomenen *recol·lecció urbana*. També ocupen cases, utilitzen el transport ecològic i treballen menys però fan més voluntariat. El que ells fan com a reivindicació, altres, al nostre país, ho fan per necessitat. Serien els anomenats nous *freegans*. Aquestes són les seves històries.

Antoni, jubilat. 66 anys Té quatre fills, tots a l'atur

Els dos més petits viuen amb ell i la seva dona al barri de Gràcia, a Barcelona. Els cinc viuen de la pensió de

l'Antoni, ja que cap dels fills té subsidi d'atur i un fa tres anys que no treballa. El més jove estudia i busca feina. Amb els 1.100 euros que cobra, l'Antoni ha de pagar 518 euros al mes d'hipoteca i calcula que uns 270 més són per pagar els rebuts de l'aigua, la llum, el gas o el telèfon. Li queden uns 300 euros per passar tot el mes. “Com podem viure amb això? Doncs venint aquí perquè no en tenim per menjar”, diu. No s'hauria imaginat mai que acabaria remenant les escombraries però tampoc li fa vergonya. Fa nou mesos que ho fa.

“Prefereixo això que robar”, diu. Ha omplert el carro amb pastanagues, quatre pizzes, oli, sabó, iogurts a punt de caducar i dos plàtans “per fer un arròs a la cubana”. “Ve gent de tot arreu. De l'Est, sud-americans, marroquins i catalans com jo. Amb la crisi, cada cop som més”, assegura. Es queixa que algú li acaba de treure la llauna de tomàquet que havia agafat. “Si veig que algú ho necessita més que jo, li dono”. També explica que els ve-

ïns del barri s'han queixat perquè a vegades hi ha baralles. “I altres, simplement no volen tenir-ho davant de casa”. “Però ho deixem tot net i recollit”, diu.

L'Ajuntament de Barcelona té una ordenança que prohibeix remenar les escombraries. Les multes poden oscil·lar entre els 300 i els 1.000 euros. No obstant, l'Ajuntament no ho persegueix.

Karim, paleta. 46 anys Cobra 1.300 euros al mes treballant nou hores diàries

Diu que no arriba ni al dia deu de cada mes. Ha de mantenir dona i quatre fills. Per arribar a final de mes ha de demanar ajuda a amics i familiars. És del Marroc i fa més de vint anys que

a
ara

P. 08

La corrupció no passa factura al País Valencià

P. 14

Angela Merkel es prepara per a un intens any electoral

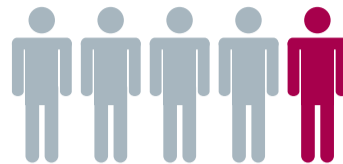
P. 18

Els bessons Winklevoss de Facebook tornen a l'atac

PER NECESSITAT
Remenant a les escombraries hi coincideix gent d'edats i orígens diversos. Des de gent a l'atur fins a persones que no arriben a final de mes. F. MELCION

Un de cada 5 catalans,
en risc de pobresa

Una de cada 3 dones
més gran de 65 anys,
en risc de pobresa

Un de cada 4 nens,
en risc de pobresa

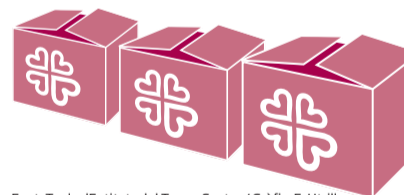
S'ha multiplicat per 3
el nombre de persones
que reben ajuda del Banc
dels Aliments (des del 2008)

5 de cada 1.000 catalans
tenen problemes
d'habitatge

55.000 persones
ateses per Càritas el 2010

Font: Taula d'Entitats del Tercer Sector / Gràfic: E. Utrilla

PERFILS DIVERSOS
Al contenidors s'hi troben des de persones amb problemes de subsistència fins a joves que busquen material per a una festa. FRANCESC MELCION

CONSUMIBLE
Els supermercats llencen productes quan estan a punt de caducar però en bon estat, sobretot els dissabtes i els dilluns. FRANCESC MELCION

és a Barcelona. En fa quatre que recorre els supermercats del barri a l'hora del tancament. "Els millors dies són el dissabte i el dilluns, quan els supermercats es desprenen de més productes", diu. "Ara ve massa gent". Té una ruta establerta. Primer el Caprabo, després el Lidl, i, per últim, el Dia, que tanca una mica més tard que la resta. S'endú tres bosses plenes de patates, tomàquets, fruita, una col i el pa que li acaba de portar una veïna.

Carme, jubilada. 63 anys
Treballava netejant cases i no cobra pensió

Cada dia, poc abans de les nou del vespre, passa pel forn del barri a recollir el pa que ja no es vendrà. Es queda un parell de barres i la resta el distribu-

eix entre els veïns que més ho necessiten, com el Karim. "Ens ajudem, què hem de fer sinó?". No la sorprèn que la crisi incentivi la solidaritat. No acostuma a endur-se menjar del contenidor, al seu home no li agrada, però si ho fa, el renta abans amb una gota de lleixiu. Es queixa que els súpers llencin productes en bon estat. "Si una caixa de pebrots en té un de podrit, la llencen. No és sostenible".

Marta, 25 anys. A l'atur
És el seu primer dia. "Avui no he menjat i tinc gana". No té ingressos

Fa un mes i mig que no treballa però no té dret a l'atur perquè va ser ella qui va deixar la feina pensant que fàcilment en podria trobar una

Consum
"Si en una caixa de pebrots n'hi ha un de podrit, la llencen tota"

altra millor. Va estudiar ciències ambientals però no troba feina ni de becària. La setmana que ve començarà a treballar de cangur. "Però fins llavors, he d'anar tirant com pugui". Ha pagat els 300 euros del lloguer del pis que comparteix i no li queden més diners. "Me'ls han deixat els meus pares però no en vull demanar més perquè la relació no és bona". Tampoc vol demanar ajuda als amics. Sap que no fa res dolent. "Però em fa cosa remenar les escombraries", diu.

Yolanda, Juana i Dolores. De mitjana edat

No volen donar els seus noms reals. S'han fet amigues a les portes del supermercat

Estan enfadades. "Com no ho hem d'estar si hem de buscar a les escombraries per poder menjar? Aquí és on hi ha la veritable crisi!". Maleixen tots els polítics per igual. Dues són del barri i la tercera ve cada dia des de Sant Andreu perquè no la reconeguin. "A mi, en canvi, no em fa vergonya que em vegin", diu la més enfadada de totes. Té un sou de 900 euros mensuals del que n'han de sortir 650 per pagar la hipoteca. Ella sola manté cinc persones perquè el marit i els fills estan a l'atur. "Als súpers no els agradem. A vegades ho llencen abans d'hora perquè no ho agafem". Un veí que surt de la feina els porta cervesa sense alcohol. Està caducada. "Si no mengem almenys beurem!". Riuen per primer cop en tota la nit. —